

Utflykt med Sabella i Helsingborg lördagen 28 september 2019

I det längsta hotade vädret att sätta stopp för Naturskyddsföreningens planerade utfärd med miljöforskningsfartyget Sabella i Helsingborg. Bara en knapp timme innan fartygets avgång piskade ett intensivt regn stadens gator. Men vädergudarna förbarmade sig till slut och fartyget kunde lägga ut i ett riktigt behagligt höstväder med chans på en frambrytande sol. För bland himlens skyar kunde också blåa fläckar urskiljas. Och hör den gamla sjömansdivisen: Kan man en blå fläck stor som en sjömansbyxa på himlen skönja då stundar vackert väder! Det stämmer kanske inte alltid men det gjorde det denna gången.

Isak "bollar" med syrefattigt illaluktande mjukbottenmaterial. Tittar på gör till vänster Gunn och till höger Andreas

vanlig sjöstjärna (*Asterias rubens*) i två färgvarianter

Med på fartyget följde 15 vetgiriga passagerare ivriga att få se lite av det djurliv man kan finna på Öresunds botten. Till vår hjälp hade vi den kunniga marinbiologen Isak Rasmusson som med inlevelse berättade om och demonstrerade de djur vi fick upp med vår lilla bottenhuggare. Endast två små bottenhugg, ett på mjuk botten och ett på hårdare botten gjordes för att skada bottenlivet så lite som möjligt. Trots detta kan man få en god uppfattning av djurlivet på botten menade Isak. Båda provtagningarna skedde på ca 28 m djup. På det djupet råder marina förhållanden med salthalt klart högre än ytvattnet som når ner till ca 15 m djup. Mellan det salta bottenvattnet och det mindre salta ytvattnet finns ett språngskikt, en sk haloklin, vid vilket en skarp gräns mellan tungt salthaltigt vatten från Kattegatt i norr och mindre salthaltigt lättare vatten från Östersjön söderut går. Att salthalten är högre i bottenvattnet gör att bottenfaunan blir mer lik den som återfinns längre upp på västkusten och i Atlanten.

Isak med tre händer. Två egna och en död mans (*Alcyonium digitatum*)

Överst svart ormstjärna (*Ophycocoma nigra*) Längre ner *Ophiotrix gracilis*

Av de två provtagningarna var det den från den hårdare botten med starkare strömmande vatten som gav mest djur både vad gäller individrikedom och i deversitet (antal arter). Det kan förklaras

av att strömmande vatten för med sig mer plankton som ger mer mat åt planktonätande smådjur som i sin tur blir mat åt flera arter större rovdjur. Den hårda botten är också mycket lättare att förflytta sig på.

Över de mjuka bottenarna är strömmarna i regel svagare. Detta ger sämre tillgång till plankton och färre planktonätande rovdjur. Mindre partiklar sedimenterar lätt. Bla. har mängder med gipspartiklar kunnat avsätta sig från tidigare utsläpp från industrier längs kusten. I dessa gipsutsläpp fanns också en hel del giftiga tungmetaller. I stor utsträckning har nog dessa begravts och rör sig inte i miljön. I vilken utsträckning de ännu idag kan utgöra ett mijöproblem är dock svårt att veta.

Några havsborstmaskar följde i alla fall med bottenhuggaren upp från den mjuka botten (se sammanställning). Även i detta bottenlam finns på någon decimeters djup ett gränsskikt. Denna gång mellan ljusare mer syrerikt material och ett djupare liggande syrefattigt, illaluktande och giftigt dito.

Detta är också en anledning till att djurlivet är fattigare. Med upp från mjukbotten kom också en representant för de i haven fåtaligt förekommande högre växterna nämligen bandtång eller ålgräs, en äkta angiosperm (gömfröig växt). Riklig tillgång på bandtång tyder på ett friskare hav och är positivt för fiskars reproduktion.

På den hårda botten hittade vi som sagt fler djur. Många riktigt spektakulära. Några exempel : **eremitkräftor**, (kräftdjur som med bakroppen transporterar ett eget skyddsrum bestående av ett övergivet snäckskal.

Spindelkrabban med sin skyddande likhet. (Den liknar lite hoptrasslad bandtång.)

Död mans hand. En mjukkorall i rosa till röd färg. I storlek som en hand med ett par eller flera ”fingrar”

Vanlig Sjöstjärna med fem armar färdiga att grabba tag i skalen på en mussla och efter en stunds dragkamp bryta upp skalhalvorna och sedan slurpa i sig innandömet som lösts upp mha matsmältningsvätska. En mussla nämligen **kammusslan** (pilgrimsmussla på restaurangspråk) har lärt sig att undkomma sjöstjärnans angrepp, Den känner på lukten när en sjöstjärna närmar sig och kan simmande undkomma.

Islandsmusslan Djuret som kan bli närmare 500 år gammalt (minst)

Detta är bara ett axplock av intressanta djur som vi hittade.

I sammanställningen kan du hitta de flesta övriga fynden från vår utfärd.

Efter en fikapaus under hemfärden i fortsatt bra väder skildses vi riktigt nöjda med dagens upplevelser. Vår duktiga marinbiolog och vår skeppare fick som avslutning en välförtjänt applåd. Uppfiskade djur dumpades tillbaka i havet och fick chansen till fortsatt gott liv.

Arter på mjuk botten :

Havsborstmaskar

sandmask (Arenicola marina)

Sabella pavonina (Har en vacker plym för planktoninsamling. Har gett fartygets namn)

rovdorstmusk (Nereis diversicolor)

Musslor (Bivalvia)

nötmussla (Nucula nucleus)

sandmussla (Mya arenaria)

Arter på hård botten:

Havsborstmaskar

Pomatoceres triqueter (bygger vindlande och skyddande kalkrör på mussel- eller snäckskal.)

Musslor

hästmussla (Modiolus modiolus)

islandsmussla
Artförteckning hård botten forts

kammussla (*Pecten opercularis*)

Snäckor

valthornssnäcka (*Buccinum undatum*)

nätsnäcka (*Nassaria reticulatis*)

Sjöborrar

hjärtsjöborre (*Echinocardium cordatum*)

tångborre (*Psammechinus miliaris*)

Sjöstjärnor

Vanlig sjöstjärna (*Asterias rubens*)

Ormstjärnor

svart ormstjärna (*Ophiocomina nigra*)

gracil ormstj. (*Ophiotrix fragilis*)

kräftdjur

vanlig eremitkräfta (*Eupagyrus bernhardi*)

spindelkrabba (*Macropodia longirostris*)

maskeringskrabba (*Hyas araneus*)

Text och foton Sven Gustavi